

ník sú si veľmi podobné, že je človekom i ináč roztržitým a bude oslobodený. To bol prípad skutkového omylu priaznivý pre vinníka.

Predstavme si ale teraz prípad tento. Nieкто taktiež vychádzajúc z kaviarne vidí, že prší a ukradie dáždňik, ktorý je uložený pod vešákom. Až doma zpozoruje, že je to jeho vlastný dáždňik, ktorý vzal si so sebou jeho vlastný syn a náhodou zabudol v kaviarni. Ponevác čin musí byť posudzovaný podľa toho, čo si vinník predstavoval, mal by byť pre krádež potrestaný. Pýtame sa ale teraz nie len kto dokáže tomu nášmu »zlodejovi čís. 2« jeho úmysel krásť, ale kto sa vôbec dozvie tohto jeho zločinného úmyslu? A takto sa má vec vo väčšine prípadov. Takýto uprlišený subjektivismus viedol by koniec koncov k trestaniu zlých myšlienok, čo musíme ponechať svedomiu človeka, ev. zpovedníkovi.

Nech je mi dovolené poznamenať, že v rámci tejto malej štúdie nemal som na mysli presnejšie objasniť problém po stránke dogmatickej.

Z P R Á V Y.

Prof. Dr. Hermann-Otavský šedesátníkem. Je zajímavo sledovali literární činnost Dra Hermanna-Otavského. Zabývá se s oblibou obtížnými problémy právními a opět a opět se k témuž problému vrací, aby jej ze všech stran osvětlil. Podrobná znalost detailních otázek umožňuje mu pak obsáhlá díla vědecká, která nejen pro vědecký svět, ale zejména i pro praktického právníka jsou nepostradatelná.

Sotva šestadvacetiletý vydal svůj habilitační spis »O právní povaze rektapapírů«, ve kterém se jeví jako přímý pokračovatel Randovy teorie o cenných papírech, jehož nauku logicky prohlubuje a buduje dále. Spis ten jest dodnes nejdůležitějším českým spísem o cenných papírech a prvním důkladným spísem o rektapapírech vůbec. K tematú o cených papírech se vrací Hermann-Otavský později ještě několikráté (»Příspěvek k nauce o převodu práva z cenných papírů na jméno znějících« — v Právníku 1901, »O právní povaze duplikátu železničního listu nákladního« — ve Sborníku věd právních a státních 1901). Studium otázky cenných papírů vede jej přirozeně k nejdůležitějšímu komerčnímu papíru — ke směnce a k právu směnečnickému, jehož problémy se zejména kromě litografovaných universitních přednášek — zabývá v různých článcích.

Zvláštní zájem projevuje t. zv. právům k statkům nehmotným, kterým právě moderní doba obchodní musí věnovati zvláštní pozornost. Sem náleží na př. jeho významný článek »Obchodní závod a práva k statkům nehmotným«, uveřejněný v Randově počtě, jenž pro svůj význam byl na zvláštní žádost německých kruhů vědeckých uveřejněn též v »Oesterr. Patenti-

blatt«. Sem náleží pak nespočetná pojednání věnovaná právu původce k jeho duševnímu výtvoru («O autorskoprávní ochraně děl architektonických» 1909, «O právní ochraně ideálních zájmů autora díla literárního a uměleckého v právu rakouském» 1904, «O přípustnosti a mezích exekuce autorskoprávní» 1910, «Otázka z práva nakladatelského» 1917, «Der internationale Urheberrechtsschutz zwischen Oesterreich und dem deutschen Reiche» 1903, «Právo z vynálezu v rakouském zákoně patentním» ve Sborníku 1903 a též německy v Patentblattu, «Architektonische Pläne im deutsch-österreichischen Urheberrechtsschutz» v Gerichtszeitung 1902, «Die neueste Fortbildung des Urheberrechtsschutzes zwischen Österreich und dem Deutschen Reiche» v Zeitschrift für Handels- u. Konkursrecht 1908, článěk «Urheberrecht» v Österr. Staatswörterbuch 1908, atd.).

Záhy se věnoval Hermann-Otavský též studiu obtížných a složitých problémů práva pojišťovacího («K reformě soukromého práva pojišťovacího» v Právniku 1906), kteréžto vědecké bádání došlo výrazu ve znamenitém díle «Soukromé pojišťovací právo československé», ve kterém přehledně, přesně a s vědeckou důkladností jemu vlastní osvětluje základní pojmy a problémy soukromého práva pojišťovacího. Všeobecným problémům právním jsou posléze věnována pojednání vztahující se na vznik smlouvy («Der Begriff und die rechtliche Bedeutung der Antragserklärung» v Grünhutově časopise, «Projev smluvního konsensu a jeho vady dle nových osnov vládních» v Právniku, «Zur rechtlichen Beurteilung der Antragserklärung» v Assekur. J. B. «).

Již v jeho vědecké práci poznáváme také Hermannu-Otavského jako člověka: jest vždy objektivní, neosobní, skromný; vítá každý vědecký pokrok; respektuje i odchylné cizí mínění; jest vždy důstojný. Praktický význam té které hospodářské instituce jest mu vždy důležitější než sebe důmyslnější abstraktní konstrukce a přece nepodceňuje logiku v právnickém myšlení.

Po vzniku republiky nastala Hermannu-Otavskému nová — zvýšená činnost. Byl prvním rektorem naší university v Československé republice, spolupůsobil při vzniku četných zákonů a mezinárodních úmluv státních, stal se členem mezinárodního soudu v Haagu atd. Uvážíme-li při tom jeho činnost na universitě, kde jako skvělý učitel a především pro svou osobnost byl a jest u svých žáků tak oblíben a kde zejména účastníci jeho seminářů nikdy nezapomenou, jak dovedl povzbuzovati k pokusům o vědeckou práci — uvážíme-li dále, že při veškeré této činnosti jest stále činným literárně, činným v Právnické jednotě, jejíž jest předsedou (a to nikoliv jen formálně!), zkrátka činným všestranně a všude iniciativně, intenzivně a čile, pak musíme jemu vysloviti svůj neskonalý obdiv.

Přejeme prof. Dr. Hermannu-Otavskému, aby byl ještě mnohá léta tak mlád!

Dr. Fr.

In memoriam Adolf Wach. V Lipsku zemřel dne 6. dubna t. r. vynikající procesualista Adolf Wach, universitní profesor. Pocházel z Chelmna v Západních Prusích, kdež se narodil 1843. Habilitoval se

v Královci, odtud přešel do Roztok, prošel však i universitou v Tubinkách a v Bonnu, až konečně od r. 1875 trvale se usídlil v Lipsku. Jeho práce jednak zajímají se o historii procesu (*Der Arrestprozess in seiner geschichtlichen Entwicklung*, 1868) a v tomto oboru zpracoval F. L. v. Kellera *Der römische Civilprozess* (6. vyd. 1883), jednak platný soudní řád (*Vorträge über die Rechtscivilprozessordnung 1896*, *Handbuch des deut. Civilprozessrechts 1885 ns.*, *Die Civilprozessordnung und die Praxis 1886 a j.*). Redigoval *Rheinische Zeitschrift für Zivil- und Processrecht*. V právnickém světě jsou také proslulé dvě pocty (*Festschrift 1913, 1923*), které Wachovi byly podány jeho žáky. Vedle známého Kleina, zemřevšího týž den ve Vídni je úmrtí Wachovo nejvýznamnější ztrátou na poli vědy právní. vr.

Dr. Josef Frič. 19. května 1926 bude tomu padesát let co zemřel Dr. Josef Frič, který uvedl na právnickou fakultu české přednášky a co jest ještě důležitější — přednášky o českém státním právu. V tom tkví jeho veliký význam.

Josef Frič narodil se dne 2. března 1804 ve Slaném, kde jeho otec byl krejčím. Dokončiv středoškolská studia vstoupil Josef Frič na pražskou přípravnou filosofickou fakultu, kde pod vedením Bolzanovým se vzdělával. Roku 1821 vstoupil na fakultu právnickou, kde byl roku 1827 povýšen na doktora práv. Touhou jeho již během právnických studií projevenou, bylo státi se zemským advokátem. Proto ještě v době svých studií vstoupil do kanceláře Dr. Jana Nejedlého, kterého častokrát zastupoval na jeho přednáškách o české řeči pro Němce, kterou četl na universitě. Tím získal si Frič, aspoň částečně, znalosti potřebné řečníkovi. Později pracoval Frič ve známé kanceláři advokáta Dr. Kaňky a tu již měl pověst obratného právníka. Není tedy divu, že již v r. 1837 stal se zemským advokátem a zároveň byl jmenován justiciárem pro panství jinonické. Při soudním řízení tohoto panství užíval Frič češtiny jako úředního jazyka. V letech čtyřicátých význam Fričův pro naše národní hnutí tak stoupl, že jeho dům stal se skutečným střediskem českého života pražského i venkovského, ba dokonce Frič navázal styky s národním hnutím slovenským. Do téže doby spadají Fričovy překlady právnícké, jmenovitě soudního a konkursního řádu a jiné. O dokonalosti díla svědčí, že Frič, pracovav s Dr. A. Štrobachem a K. J. Erbenem, opatřil svůj překlad dokonalým slovníkem česko-německým právnických termínů. Obojí, překlady i slovník, vydal svým nákladem. Dal takto aspoň nezákladnější rysy české moderní právní terminologii. Překlady tyto vyšly v roce 1848.

Když v březnu 1848 bylo dovoleno doktorům práv vyučovati na universitě, byl to Frič, jenž první ujal se dne 5. června 1848 slova na právnické fakultě. On též, po přestávce v době bouří svatodušních, znovu zahájil a vytrval i v době Bachova absolutismu. Jediný česky přednášel až do roku 1861, kdy začal své přednášky Dr. A. Randa. Když pak Dr. Fričovi byl dne 25. října 1861 udělen titul mimořádného profesora, s ponecháním advokátní praxe, nic již nestálo v cestě, aby byl zvolen za děkana sboru doktorů práv. Dovršiv 70 let, vzdal se profesury.

Ve svém praktickém zaměstnání vynikl nejen jako dovedný advokát, ale jako vzorný organisátor. On vypracoval návrh na revisi obecního řádu, pokusil se napsati návrh ústavy atd. Nejvíce však se zapsal do dějin našeho obrození úspěšným obhájením Karla Havlíčka před kutnohorskou porotou a pak obhajováním obce pražské proti »sedmašedesátníkům.«. Ovšem Frič vynikl nejen v oboru soudního řízení, ale hlavně v přednáškách o českém státním právu, které četl hlavně od svého jmenování mimořádným profesorem. V tomto oboru

nalezl též důstojného nástupce v osobě Dr. Jaromíra Čelakovského.

O oblíbenosti Fričové u posluchačů svědčí, že brzy po zahájení přednášek podali petici, aby předmět Fričův byl prohlášen za řádný. Žádosti bylo vyhověno jen potud, že frekventáči a zkušební vysvědčení Fričova (podle studijního řádu z roku 1811 vydaná) mají »stejnou právní platnost a moc průvodní« jako vysvědčení řádného profesora.

—jr.—

Ruské knihy. Také ta okolnost, že konečně objevily se na knižním trhu ruské vědecké knihy, jest příznakem změny názorové, která se v Rusku v poslední době uplatňuje. Dříve byla to jen literatura politicko-agitační, která k nám docházela z Ruska, nyní konečně zase první vědecké knihy. Tyto knihy umožňují nám aspoň trochu porozumětí vývoji Ruska posledních let, které bylo pro ostatní svět terra ignota. Co jsme z Ruska viděli, byl prach zvířený revolucí, který nám zahaloval skutečnosti. Slyšeli jsme, že hrotí se tam staré tradice a systémy a na místo nich nastupují ideje, které uskutečněním přivedeny byly často ad absurdum, ale všechny ty zprávy byly tendenční, které, ať s té či oné strany, skutečnost spíše zkreslovaly než objasňovaly.

Rusko prodělalo ohromný experiment v hospodářské i právní struktuře. Žasneme, že se po té soustavné destrukci, kterou provedl válečný komunismus, podařilo rekonstruovati opět strukturu Ruska aspoň tak, jak je dnes. Ovšem, že je to rekonstrukce prozatím povrchní a bude ještě nutno vyčkat, zda zapustí kořeny. Že se to podařilo, možno vysvětliti si výjimečnými okolnostmi, diktaturou, která neznala vážného odporu, pro které byl hospodářský život země tvárnou hmotou, která hnětla podle své vůle a vlastního uvážení.

A ideový výsledek? R. S. F. S. R. odvrátil se na poli hospodářské politiky úplně od komunismu a vrátil se nekompromisně ke kapitalistickým metodám. To, co v praxi zbylo z komunistické ideologie, jsou trosky. Zdá se, že RSFSR. se vyznačuje nyní všemi vlastnostmi kapitalistického státu: hospodářským kapitalismem, imperialismem, vnitřním absolutismem a konečně ne na posledním místě i tím, že své destruktivní ideje vyhrazuje cizině, že jich používá jako zbraně. Ani to není nic nového.

djl

Ústředí poraden pro volbu povolání konalo dne 30. března 1926 valnou hromadu v Praze, jíž zakončilo prvé pětiletí své činnosti. V tištěné výroční zprávě podává přehled o činnosti poraden v roce 1925 a zmiňuje se o výcviku poradců, o činnosti vydavatelské ve svém oboru a o styku svém s cizinou. Pražská poradna rozdělena jest na oddělení živnostenské a studentské; v oddělení živnostenském bylo za rok 1925 zpracováno 1784 případů, v oddělení studentském 804 případy. Poradna vyvíjí v poslední době zvláště intenzivní činnost kontrolní za účelem tím, aby mohla sledovati, jak dalece se prognosy její uskutečnily a v kolika případech bylo jejich rad poslechnuto. Dosavadní výsledky jsou velmi pěkné. Tam, kde není jistoty o zdraví dětí, jsou prováděny lékařské prohlídky, aby byla zjištěna fyzická způsobilost k určitým druhům zaměstnání.

Dr. Jindřich.

Ústavní vývoj Švýcarska a současné poměry. Posluchači pražské práv. fakulty měli ve středu 14. dubna příležitost vyslechnouti S. Č. P. »Všehrdem« pořádanou přednášku dra B o v a y e, rodilého Švýcara, o státním zřízení jeho vlasti. Švýcarsko je jeden z mála států, který se nemusí opírat ani o určitý národ, ani se nevytvořil kolem určité dynastie. Stát švýcarský se v pravém slova smyslu vytvořil z vůle lidu. Ji. srpna 1291 vzniká mezi 3 lesními kantony Schwyz, Uri a Unterwalden smlouva věčného spolenectví. Na začátku novověku jest již 13 kantonů. Mají převahu zemědělskou, konservativní a nepřejí dalšímu rozšiřování spolku. Nově připojené kraje mají práva menší a nazývají se spolenecké země. Od 15. stol. přechází vedení švýcarského spolku

států na Curych, který se pokládá za »řídící kanton«. Sněm tehdejší nelze přirovnat ke dnešnímu, přednášející jej přirovnává spíše ke Společnosti národů, kde k platnosti usnesení je třeba jednohlasnosti. Sněm však nabyt svými rozsudky velké vážnosti.

Již v této době počíná se vyskytovat fakt, že Švýčari slouží v cizině jako vojáci, buď jednotlivě, ale většinou hromadně, tvoříce svůj vojenský oddíl pod vlastním velením. Faktum toto je všeobecně odsuzováno a vytyká se mu zejména vzniklé sesurování mravů, dále závislost švýcarské vlády na cizí vládě, která právě vojsko smlouvou se sněmem švýcarským t. zv. kapitulací si najímala. Ubíralo se tím potřebných pracovníků pro zemědělství. Věci došly tak daleko, že v jedné době bylo v cizích službách až 70.000 Švýcarů. Při vpádu francouzském nebylo doma schopných obhájců. Naproti tomu dlužno přiznati, že lid švýcarský, právě tak jako v jiných horských státech, musil si hledati obživu za hranicemi. Když přestaly pokusy o vpád z ciziny byli vojensky vycvičení Švýčari nezaměstnaní i proto nelze se diviti, že sněm přijímá nabídky, které se mu od různých vlád dějí. Ze získaných peněz kryly se státní výlohy. Smlouvy při tom uzavírané zabezpečovaly Švýcarsku výhody celní, možnost posílání mládeže na cizí školy atd. To, že Švýčari poznali cizinu, prospělo i vlastní zemi. Doba reformační, spojená s neúspěšnými vzpourami sedláků, není vyplněna tak krutými událostmi jako jinde. Znamená úpadek politické jednoty, ale má význam kulturní vnitrostátně i mezinárodně. Švýcarsko se stává centrem evropského protestantismu.

Dalekosáhlejší změnu ústavy mimo právní uznání neodvislosti Švýcarska mírem Vestfálským, přinesla teprve revoluce francouzská. Ústava jí zavedená, přinesla sice mnoho dobrého, odstranila patricijský režim, ale neporozumněla povaze švýcarského státu a dle vzoru francouzského zavedla jednotný stát. Federalismus ovšem zase brzy zvítězil a vznikl na místě dřívějšího spolku států, a to státu jednotného, nově stát spolkový. Každý kanton si dává sám ústavu, která musí býti schválena ústřední vládou, a) nepříči-li se ústavě spolkové, b) zásadám demokratickým a c) je-li přijata od lidu.

Rovnoprávnost němčiny, francouzštiny a italštiny je základní zásadou jazykovou. Školství je věcí jednotlivých kantonů. Stát je úplně laickým. Podpora církví je přenechána kantonům. Zákonodárství švýcarské je svou moderností vzorem pro mnohé jiné. Zbývá zcentralizovati ještě civilní proces a hlavně právo trestní. Národní shromáždění skládá se z Národní rady (Conseil National) a z rady stavovské (Conseil des E'tats). Komory tyto jsou rovnocenné a o návrhu zákona se musí shodnouti. Volí na 3 léta spolkovou radu 7 členou. Hlavní politické strany jsou: socialisté, demokraté, katolíci, agárrníci a liberální radikálové.

Skutečnými zvláštnostmi švýcarskými jsou referendum a iniciativa. Referendum — hlasování lidu o určitých předlohách — jest a) ústavní (obligatorní) a b) zákonodárné (fakultativní). Počet hlasů pro zavedení referenda ani iniciativa není ve všech kantonech stejný. Iniciativa jest možnost lidu donutiti příslušné činitele hlasováním, aby byl vypracován návrh na zavedení či změnu nějakého zákona. Referendum i iniciativa jsou hojně používány a oceňovány. Dr. Bovay vidí jejich přednost v tom, že zamezují každou revoluci.

—ibl.—

LITERATURA.

Przemyslaw Dabkowski, *Historja prawa polskiego*. O nauce i nauczaniu spostrzeżenia i postulaty. — Na čtvrtém sjezdu polských historiků v Poznani konaném r. 1925 přednesl profesor Lvovské univer-